

Ukaz ministra za uk in bogočastje

z 8. junija 1883. l. št. 10618., da se izpelje postava z 2. maja 1883. l., drž. zak. št. 53., s katerim se prenorejajo nekatere določbe postave dné 14. maja 1869. l., drž. zak. št. 62.

Pridrževaje si daljših še potrebnih uredob zaukažem k izvršitvi postave z 2. maja 1883. l., drž. zak. šte. 53, naslednje:

I. (K §. 3. te postave.)

Deželne šolske oblasti naj pregledajo učne črteže za razne vrste splošnih ljudskih šol natančno, gledé na načela, določena v ministrskem ukazu dné 18. maja 1874. l., št. 6549 (za Galicijo ministrski razglas z 22. septembra 1875. l., št. 8337); posebno je gledati na to - le:

1) Prva tri šolska leta gre posebno vaditi učence v govorjenji, branji, pravopisji in ustmenem številjenji.

2) Za pouk v geometrijskem oblikoslovji ne gre določiti posebnih poučnih ur, marveč seznaniti gre učence z geometrijskimi črtami, ploskvi in telesi pri poučevanji v risanju na srednji učni stopnji; merjenje in izšteviljenje ploskev in teles naj se poučuje na višjih učnih stopnjah v zvezi s številjenjem.

3) Pri izberi učne tvarine iz rečnega pouka (realij) naj se gleda na vseh učnih stopnjah pred vsem na to, koliko da učenci navadno morejo razumeti in kakšne so razmere v njihovem življenji.

4) Po šolah, kjer se kaže potreba za to z ozirom na način preživenja pri prebivalstvu, more se v učni črtež vzprejeti poleg prostega risanja tudi risanje sè šestilom.

5) Poučevanje v petji naj gojí razen domorodne in národne pesni tudi cerkveno petje.

6) Deklice se poučujejo v telovadbi, ako se njih stariši za to oglasé ob začetku leta. Kar le moč, naj povsod, vzlasti pa po viših razredih, v telovaji poučujejo učiteljice.

7) Pri razvrstenji učne tvarine na posamezne oddelke, skupine ali razrede je posebno gledati na to, da dosežejo vsi zdravi otroci učni smoter in so zmožni prestopiti na višo poučno stopnjo.

II. (K §. 7. v postavi.)

Šolske oblasti imajo preudarjati premembo obstoječih šolskih uravnav, kar se tiče celodnevne ali poludnevne pouka, le takrat, ako za to prosijo v dobro podprti prošnji vsolane občine ali okrajni šolski svéti.

Pri razsoji o taki prošnji gre se ozirati na obstoječe šolske vravnave v deželi in v okrajji, na potreščine pri pouku, na razsežnost, na razmere zemljišč in občil v šolskem okoliščji in na gospodarsko stran prebivalstva.

Na podlagi takih razmotrovanj more deželna šolska oblast — zaslišavši krajni in okrajni šolski svét — dovoliti poludnevni pouk za gotovo dobo, ali stalno; posebno pa takrat, ako bi bili zdatno obteženi davkoplačevalci, ker bi bilo zarad pomnoženja šolske mladeži razširiti ali pomnožiti šolske prostore, tak poldnevni pouk se more privoliti na jednorazrednih ali tudi v spodnjih razredih večrazrednih šol na selih.

III. (K §. 8. v postavi.)

Deželna šolska oblast, katera odbira učne knjige in berila, ima gledati na to, in potrebno ukazati, da se zanaprej ne bodo brez potrebe menjevale šolske knjige in da se odpravi vsaka neopravičena razlika pri knjigah v jednolikih šolah posameznih šolskih okrajev.

IV. (K §§. 17., 18. in 19. te postave.)

Kar se tiče uravnave meščanskih šol, se ukazuje:

1) Iz vsake užé obstoječe osemrazredne meščanske šole se morate napraviti s

začetkom 1. 1883/4. dve samostalni učilnici: splošna ljudska šola in trirazredna meščanska šola, ki ostane, kakor dosihmal, obvezana ljudska šola za vsolane dečke ali deklice. Ob enem se preosnuje odločena splošna ljudska šola, oziroma utesniti se ima po potrebi na tisto število razredov, da je somerna sè številom učencev.

Z vzdrževalci šole se je porazumeti o tem, ali imate ostati splošna ljudska šola in meščanska šola kot „splošna ljudska in meščanska šola“ pod jednim vodstvom meščanskega šolskega ravnatelja skupaj, ali se ima za splošno ljudsko šolo postaviti nadučitelj. Skupno vodstvo obeh šol se pa priporoča le tam, kjer ste v jednem prostorji. V večjih krajih, kjer je po več šol, priporoča se, da se splošne ljudske šole od meščanskih tudi po prostoru ločijo.

2) V prvi razred meščanskih šol se vzprejmo otroci, ki se s šolskimi naznanili ali s spričali skažejo, da so z zadostujočim uspehom obiskovali peto leto kake splošne ljudske šole; dalje otroci, ki so dovršili naj manj deseto leto in se skažejo s vzprejemno skušnjo, da so zadosti poučeni.

Za vzprejem v kak viši razred je potreba primerne starosti ali dokaz zadostujoče predizobražbe po vzprejemni preizkušnji.

3) Učni črtež gre tako urediti, da meščanska šola popolnoma izvrši zadevo ljudski šoli postavljeno in ob jednem učenca izobraziti toliko, da more prestopiti v učiteljsko izobraževališče in v take strokovne šole, pri katerih je pogoj za vzprejemanje pripravljanje v meščanski šoli takisto tudi, da ga sposobi za praktično življenje po posebnih potrebah šolskega kraja in okraja. Za vsako meščansko šolo posebej bode treba učnega črteža, in nič ne dela napotja, da se v krajih, kjer je več meščanskih šol, oirajo v učnih črtežih pri posameznih šolah na različne potrebe.

Okrajne šolske oblasti naj za posvetovanje učnega črteža za vsako posamezno šolo skličejo posebne konference. K tem konferencam, katere ima voditi okrajni šolski nadzornik, se povabijo razen učiteljev na meščanski šoli ravnatelji učilnic, katere se nahajajo v okrajih, za katere ima pripravljati meščanska šola, isto tako strokovnjaki, ki zastopajo obrtne in gospodarske koristi v šolskem kraji in okrajih.

V krajih, kjer je več meščanskih šol, gre v ta namen po zaslišanji posameznih učiteljskih oseb obdrževati konference, pri katerih so navzoči ravnatelji meščanskih šol, potem dotičnih strokovnih šol in učiteljišč, isto tako tudi zastopniki obrtnikov.

Podloga teh posvetovanj imajo biti učni črteži prepisani z ministrskim ukazom dné 18. maja 1874, št. 6549 (za Gališko ministrski razglas dné 22. septembra 1875, št. 8373) za samostalne trirazredne, oziroma za 6., 7. in 8. razred, osemrazrednih meščanskih šol za dečke in deklice, pri tem gre gledati na to:

a) Ozirati se gre na razne potrebe meščanskih šol za dečke in deklice.

b) Držati se gre kakor dosihmal sredotočne (koncentrične) metode pri razdelitvi učne tvarine pri tistih naukih, ki se poučujejo po več razredih.

c) Naj več sme ur biti na teden v vsakem razredu po 30.

d) Določila imenovanega vzornega črteža, v katerih se poučuje v naukih, nezavisnih od posebnih potreb šolskega kraja in okraja, ti so: veroznanstvo, učni jezik, zemljepis, zgodovina, petje in telovadba, imajo ostati tudi zanaprej s tem pristavkom, da se število ur za veroznanstvo odločenih na teden poviša za dve in se ima pri petji gledati tudi na privajo mnogoglasnih pesen.

e) Število drugih učnih ur, isto tako tudi učna tvarina v drugih naukih, namreč pri prirodopisu, prirodoslovji, računstvu, geometriji in geometrijskem risanju, risanju na prosto roko, lepomisji in v poučevanji ženskih ročnih del za deklice, bode zaviselo od posebnih praktičnih potreb, tako da n. p. v krajih in okrajih, kjer obrtnijske razmere zahtevajo,

da se bolj gleda na risanje ali da se nauk v kemiji razširi; ozirati se je na to v učnem črtazu, v drugih krajih pa, kjer preoblada kmetijstvo, je gledati na te razmere pri nauku v prirodopisu in prirodoslovji, in podpirati gre ta nauk s posebnimi učili, kakor so: šolski vrt, drevesnica i. t. d.

f) V učnem črtazu gre tudi določiti število pismenih nalog, ki se dajejo na teden ali na mesec; vendar gre to omejiti le na jezike in na številjenje.

g) Določila, dana pod I. v tem ukazu: 5., 6. in 7. imajo veljati tudi za meščanske šole.

h) Ako je dovolj učnih moči, more se na meščanskih šolah za dečke osnovati poučevanje, da se doseže nekaka ročna spretnost (delavska šola), vendar to ni obligatno.

Učni črtaz za vsako posamezno meščansko šolo ima predložiti deželna oblast na učnemu ministrstvu v odobrenje, ima pa pridejati svoje mnenje. Dokler načrt ni odobren, ima pa obdržati vsaka meščanska šola svoj dozdanji učni črtaz.

4. Ako je v šolskem okraji več meščanskih šol, tako gre obdrževati vsako leto razen okrajne konference, zapovedane po ministrskem ukazu dné 8. maja 1872, št. 3306 še posebno zbirališče učiteljev meščanskih šol, kjer pridejo v posvèt posebne zadeve teh učilnic. Za te konference meščanskih učiteljev veljajo določila imenovanega ukaza o okrajnih konferencah, kolikor simkaj spadajo.

5. Šolske oblasti imajo gledati na to, kjer potreba za ljudsko poučevanje sega nad učni smoter petero-, šesterorazrednih splošnih ljudskih šol, da se tam po obstoječih postavah osnujejo meščanske šole.

Kolikor izpeljava teh ukazov zahteva sodelovanja deželnega zastopa ali izpremembe deželnih šolskih postav, imajo se deželne šolske oblasti posvetovati z deželnim odborom in po potrebi staviti potrebnih nasvetov ministrstvu za uk in bogočastje.

(Dalje prihodnjič.)

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

13.

„Kakor vijol'ce cvét,
Razveseljuje svét
Modro, ponižno
Slovensko deklè.“ Virk.

Odpusti mi ljubeznjiva bralka, da sem zapustil za kratek čas svoj predmet. Moral sem povedati nekaj besed svojim gospodom kolegom in svojim dragim kolegijam. Prepričan sem, da ne bodo vsem ušeč. Ali bi bil tudi prazen trud, ustreči vsakemu. To mi je edino v tolažbo. Preidiva zopet k vzgoji naše Julije!

Ona bodi pred vsemi pokorna in ponižna deklica. Pokorščina in še mnogo drugih lepih lastnosti izvira iz vere, kajti ta nas učí spoštovati stariše ter njih namestnike. Ali ni le dovolj, ako se ji samo pripoveduje, da imá se uklanjati našim zapovedim; ampak pokorščine naj se učí tudi v dejanji.

„Možu bodeš pokorna!“ — S temi besedami odločil je stvarnik ženi nje nalog. Ona ne sme biti gospodovalka, ampak le slušalka. In tako je tudi prav; in slabo znamenje, in hudo je živeti tam, kjer vladajo ženske. Toda ravno vzgoja pokorščine se tako rada zanemarja pri ženskih.

Ženske so v prvi mladosti res mnogo voljnjejše, mnogo krotkejše, nego dečki. Zato se nam ne zdi potrebno vplivati na nje s tako ostrimi sredstvi, nego na dečke. To je prva naopaka. Menimo namreč, da bode ostala deklica vedno tako ljubeznjiva, tako pridna, tako ubogljiva. Ali ko je prepričana, da se sme gibati čisto prosto, se kmalu vsa predrugači. Največkrat tudi ne zapazimo te premembe precej.

Od začetka je opravljala deklè vsako delo ter je izpolnjevala vsako naše povelje brez opotekanje, brez zamude. Ni nam bilo celó treba ji veleti vselej, dosti je bilo, da